

Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского
Серия "Филология". Том 20 (59). 2007 г. №4. С.254-257.

УКД 070

ВИКЛАДАННЯ МЕДІАПРАВА В УКРАЇНІ: ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Леонарді Д.

Оксфордський університет, Велика Британія

*Програма порівняльного медіа-права та політики Центру соціо - правових
досліджень*

Programme in Comparative Media Law and Policy at the Centre for Socio-Legal Studies

*У статті подано перелік тем і приклади змісту викладання медіаправа у
навчальних закладах України.*

Ключові слова: медіаправо, Європейський суд, свобода слова

Курс з медіа права

■ Тематика

■ (відповідно до рішення, прийнятого під час Лондонського семінару у травні 2006р.) у центрі курсу має бути зміст медіа, а не структура:

- **Новини, інформація, реклама, розваги**
- **Права медіа (дифамація, таємниця приватного життя, ЗМІ та суди, ЗМІ та законодавство, ЗМІ та місцева влада)**

● **Громадський порядок**

■ **Ідеальний перелік тем для висвітлення**

● **Міжнародні та наднаціональні системи**

● **Як довести справу до Страсбурзького суду**

Міжнародні та наднаціональні системи, що варто висвітлити у курсі

■ **Огляд системи ООН у сфері свободи слова**

■ **Європейські регіональні системи**

● **Рада Європи**

■ **Європейська Конвенція з прав людини та Європейський суд з прав людини**

■ **Обов'язкове право та "м'яке право" (напр., рекомендації Ради Європи)**

● **ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва у Європі (Роль Доповідача з свободи висловлювань – наразі це Мікрос Харашши з Угорщини)**

Чому доречним є викладання цих міжнародних та наднаціональних систем та принципів українським студентам-журналістам?

■ **Міжнародні та наднаціональні системи мають пріоритет над національними нормами, що мають менш захищаючий характер, та рішеннями внутрішніх судів.**

■ **Уряд України зобов'язаний дотримуватися Європейської Конвенції з прав людини та інших судових рішень/міжнародних стандартів.**

Приклади змісту викладання

■ На основі прав:

- дифамація
- захист журналістських джерел
- національна безпека, тероризм та свобода слова
- класифікація медіа (“захист споживача”)
- регуляція/ліцензування медіа (включаючи спектр)
- права мов меншин
- судово-публічність/ образа суду; відкритість судової системи; обмеження на висвітлення

• відповідальність медіа

- нецензурна мова/непристойність
- повноваження та неупередженість судів
- комерційні заяви, включаючи політичну рекламу
- доступ до інформації

• приватне життя та втручання медіа

■ Процедурні питання у Страсбурзі:

- ♦ скарга/реєстрація
- ♦ неприйняття у випадку одностайності: Комітет
- ♦ Рішення про прийняття, що приймається Палатою (- або +)
- ♦ Вирок Палати (направлення до Великої Палати: серйозне питання інтерпретації)
- ♦ Повторне слухання (рада 5 -> Велика Палата)
- ♦ Остаточне рішення (або після трьох місяців (...))
- ♦ Можливий результат? : Дружнє врегулювання
- ♦ Національні засоби вичерпано
- ♦ Процедурне право
- ♦ Правило 6 місяців
- ♦ Втручання національної влади
- ♦ Жертва?
- ♦ Відсутність “*actio popularis*”
- ♦ Законодавство не оцінюється *in abstracto*
- ♦ Фізична особа чи організація

Принципи організації матеріалів для курсу

■ Використання поділу/номенклатури Ради Європи та їхнє застосування як до європейського, так і українського матеріалу

■ Прецедентне право у контексті Статті 10 Європейської Конвенції з прав людини
<http://www.humanrights.coe.int/media/documents/dh-mm/caselaw-english.doc>

■ Медіа-підрозділ Ради Європи -- багато матеріалів на їхньому сайті

■ IRIS/спостерігачі Observatory (Медіа підрозділ Ради Європи)

■ Довідник з прав людини No. 2 -- Свобода висловлювань
http://www.coe.int/T/E/Human_rights/hrhb2.pdf

Міжнародні стандарти

■ Стаття 19 і стаття 20 -- Міжнародний Пакт про громадянські та політичні права (нецензурна мова/підбурювання)

■ Комітет ООН з прав людини -- занепокоєння з приводу великої кількості скарг щодо дифамації, поданих політиками (Сербія та Чорногорія, 2004)

■Комітет ООН з прав людини – при застосуванні закону про злочинну дифамацію держава має визнавати, що допустимі межі критики на адресу публічних осіб ширші ніж по відношенню до приватних осіб (Сербія та Чорногорія 2004)

■Стаття 19 (3) недозвіл на обмеження висловлювань у політичних цілях (Комітет ООН з прав людини: Сербія та Чорногорія, 2004)

■Порушення щодо дифамація держави має бути відмінено (Комітет ООН з прав людини: Сербія та Чорногорія, 2004)

Міжнародні механізми

■Злочинна дифамація не є виправданим обмеженням; всі подібні закони має бути відмінено (Спільна Декларація, 2000)

■Закони про злочинну дифамацію часто використовуються у Африці та Латинській Америці; такі закони загрожують особам, які практикують свободу висловлювань (Організація Американських Держав/ Африканська Комісія з прав людини і народів, спецзвіт, 2005)

■Відміна ув'язнення як покарання за дифамацію має стати кроком на шляху до декриміналізації та пом'якшення всіх законів про дифамацію (Спецзвіт ОБСЄ, 2004)

Важливі навички, яким треба навчити:

На що звертати у судовій справі, що розбирається у курсі з медіа права

■Факти

■Проблема

■Рішення:

●Остаточне рішення національного суду

●Тип порушення

■Обґрунтування

(думка суду + аргументи)

Чому важливо дати українським студентам-журналістам навички розбору прецедентів?

■Для викладача:

●Використовувати інтерактивні методи викладання

●Організовувати дискусії в аудиторії

●Покладатися на попередню самостійну підготовчу роботу студентів/використовувати аудиторні години для підготовки

■Для студентів:

●Розуміти прецедентне право Європейського Суду з прав людини, де вони можуть побачити європейські стандарти захисту

●Порівнювати прецеденти, відслідковувати зміни у прецедентному праві, виділяти критерії, які використовує Європейський Суд з прав людини

Приклад: вивчення рішення Європейського Суду з прав людини щодо дифамації політиків

■Народний депутат

●Українська медіа група v. Україна, 2005 – Порушення Статті 10 Європейської Конвенції з прав людини

■Українська медіа-група володіє щоденною газетою “День”. У серпні 1999 Наталія Вітренко (лідер ПСПУ) подала позов до Мінського районного суду м. Києва проти “Дня”, вимагаючи відшкодування матеріальної та нематеріальної шкоди на основі того, що

інформація, яка містилася у статті, опублікованій 21 серпня 1999, була неправдивою і завдала шкоди її гідності та репутації як народного депутата.

Викладання Європейських принципів:

Ключові проблеми дифамації у Європейському Суді з прав людини

■Баланс (конкуруючих) інтересів: свобода преси не є абсолютною.

●Таммер v. Estonia, 2001(образлива мова у інтерв'ю)

●Оскаржені зауваження стосувалися аспектів приватного життя.

●Оскаржені зауваження стосувалися цієї людини як матері та її ролі у розпаді попередньої родини її чоловіка.

●Інформація не аналізувалася з точки зору суспільного інтересу або загальної важливості.

■Образа, шок або занепокоєння: свобода висловлювань “стосується не лише ‘інформації’ чи ‘ідей’, що сприймаються позитивно або розглядаються як необразливі або нейтральні, а й тих, що ображають, шокують або непокоять державу або будь-яку групу населення”.

●Погляд за межі Європи: порівняння Європейський Суд з прав людини / Інтраамериканський Суд з прав людини

■У рішенні по справі Івчер Бронштейн v Перу у 2001 Інтраамериканський Суд з прав людини, втілюючи юриспруденцію Європейського Суду з прав людини, зазначив, що “[свобода висловлювань] повинна гарантуватися не тільки відносно розповсюдження інформації та ідей, що сприймаються позитивно, або розглядаються як необразливі або нейтральні, але й відносно тих, що ображають, є небажаними чи шокуючими для держави або будь-якої групи населення”

■Європейський Суд з прав людини виявив у багатьох рішеннях, що захист “доброго імені та репутації” надмірно експлуатується владою (чиновниками, політиками, працівниками судової системи, офіцерами поліції)

■Стаття 10 Європейської Конвенції з прав людини захищає політичні висловлювання (на комерційні/рекламні та художні висловлювання може накладатися більше обмежень)

■Стаття 10 Європейської Конвенції з прав людини захищає дебати щодо проблем, які становлять суспільний інтерес (щоб дозволити ЗМІ виконувати функцію собаки-охоронця демократичної системи).

Леонарді Д. ПРЕПОДАВАННЯ МЕДІА ПРАВА В УКРАЇНІ: ПРЕДЛОЖЕННЯ ПО ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ І ЄВРОПІЗАЦІЇ УЧЕБНОЇ ПРОГРАММИ

В статті представлено перелік тем і приримерное содержание медиа права для вузов Украины.

Ключевые слова: медиа право, Европейский суд, свобода слова

Leonardi D. TEACHING MEDIA-RIGHT IN UKRAINE: THE OFFERS TO MAKE THE EDUCATIONAL PROGRAM MORE INTERNATIONALISM AND MORE EUROPE

In article the list by that and provisional contents media-right for high schools of Ukraine is submitted

Key words: media-right, European court, freedom of a word

Поступила до редакції 08.02. 2007 р.